

שקלא וטריא

— סכום על דף היומי —

הידושים פ

לעלוי נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
תנצב"ה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
{משלי ח} אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

חזקת כרוכים – האם סומכים ליוחסין

א. אמר ריש לקיש לא שנוי^{רצ} אלא בקדשי הגבול שאם הוא כהן, בנו אוכל בתרומה;

אבל ביוחסין לא כלומר אם יש לו בנות אינן נישאות לכהנים עד שיביא ראייה שהן

בנותיה של זו.

ב. ורבי יוחנן אמר אפילו ביוחסין.

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה – שאפילו לדיני נפשות הוא סומך על חזקה זו שהיא אימו וכ"ש

ליוחסין, כדלהלן:

דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן: מלקין על החזקות סוקלין ושורפין על החזקות
ואין שורפין תרומה על החזקות.

להלן הגמרא מפרטת את כל הנ"ל:

מלקין על החזקות-

כרב יהודה דאמר רב יהודה הוחזקה נדה בשכינותיה, שראו שהיום הייתה לבושה
בגדי נידותה, שדרכה בהם, בעלה לוקה עליה משום נדה אפילו שאין עדים .

סוקלין ושורפין על החזקות-

דאמר רבה בר רב הונא איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית:

נסקלין זה על זה אם בא הבן על האשה, מחזיקים אותו כאימו ונסקל.

ונשורפין זה על זה כשבא האיש על הבת, מחזיקים אותה כבתו ונשרף.

להלן הגמרא מביאה מעשה שהורו להלכה להרוג אותה:

מעשה באשה שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה והגדילתו, דהיינו
חזקת בנה, ובא עליה והביאום לבית דין וסקלום לא מפני שבנה ודאי אלא מפני
שכרוך אחריה.

ואין שורפין תרומה על החזקות-

א) דאמר ר' שמעון בן לקיש שורפין על החזקות ,

ב) ור' יוחנן אומר אין שורפין .

ואזדו לטעמיהו-

תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו – מחלוקת האם מטהרים

דתנן תינוק שנמצא בצד העיסה וידוע שלקח ממנה ובצק בידו:

א. ר"מ מטהר [שחושש למיעוטא], קסבר רובי^{רצ} תינוקות מטפחין ומיעוט

אין מטפחין, ועיסה בחזקת טהרה עומדת, וסמוך מיעוטא לחזקה
ואיתרע ליה רובא.

ב. חכמים [לא חוששין למיעוטא] מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח

בשרצים ובבלות שבאשפה.

ורבנן מיעוטא כמאן דלייתא דמי: רובא וחזקה רובא עדיף .

להלן נחלקו בכוונת רבנן שמטמאין, וזכה הגמרא מוכיחה שרבי יוחנן סובר שלא
שורפים על החזקות.

אר"ל משום רבי אושעיא זו היא ששורפין עליה את התרומה.

ר' יוחנן אמר אין זו חזקה ששורפין עליה תרומה וכוונתם רק לתלות.

^{רצ} תוספות ד"ה לא שנו אלא בקדשי הגבול. לפי רש"י הא דאמרינן דמהני כרוכין היינו דוקא
לתרומה שאם הוא כהן והביא ראייה על האשה אין צריך להביא ראייה על הבנים להאכיל
בתרומה וקשה דמשמע דמכל מקום צריך שיהיו כרוכין להאכיל בתרומה ובפרק האשה
שנתארמלה (כתובות דף כה): אמרינן האומר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומה ואינו
נאמן להשיאו אשה אלמא לא בעינן שיהיו כרוכין אחריה ויש לומר (1) דרבי (גירסת רש"י) תנא
הוא ופליג (2) ורבינו תם פירש דרבי סבר כמאן דאמר (שם כד): אין מעלין תרומה ליוחסין
ולכך נאמן להאכילו תרומה כיון דבידו הוא ומתני' דהכא סברה כמאן דאמר (שם) מעלין
תרומה ליוחסין והכא הכי פירושו לא שנו אלא בקדשי הגבול פירוש בכל דבר קדושה כגון
לתרומה ולנשיאת כפים ולהשיאו אשה אבל ליוחסין לא כלומר לסקול על ידו דקאמר זה הבן
זו אמו והבן בא עליה לא מהימן והיינו דקאמר ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר סוקלין ושורפין
על החזקות ולפירוש הקונטרס אבל ליוחסין כגון להיות משמש בנו על גבי המזבח לא מהימן
צריך לומר דהכי מיייתי ראייה סוקלין ושורפין על החזקות וכל שכן דנאמן ליוחסין:
^{רד} תוספות ד"ה שדרכו של תינוק לטפח. פירש בקונטרס לטפח באשפה וא"ת כיון שהתינוק
אינו ודאי טמא אם כן אמאי נקט תינוק שנמצא בצד העיסה לניקוט שנגע בעיסה ועוד קשה
דאמרינן בתוספתא (דטהרות פ"ג ע"ש) מפני מה אמרו שהתינוק טמא משום דנשים נדות
מגפפות ומנשקות אותו והכא מפרש משום דמטפחין באשפה לכך פירש ר"ת שהתינוק ודאי

ניתן לקבל את סיכומו 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

איזו חזקה לרבי יוחנן ששורפין עליה את התרומה ?

להלן מקרה שסומכים על החזקה אפילו לשרוף:

כדתנן עיסה בתוך הבית ושרצים צב טמא וצפרדעים טהור מטפלין שם עושים

חתיכות חתיכות. ונמצאו חתיכות בעיסה ואינו ידוע האם הוא של הצב או הצפרדע.

דינו תלוי אם הבית מוחזק להיות שרצים יותר מצפרדעים או להיפך כדלהלן:

אם רוב שרצים: טמאה.

אם רוב צפרדעים: טהורה.

[ההבדל בדיון זה לדיון של תינוקות, שכאן אפילו שורפים, הוא מפני ששם היה רובא דאיתיה

קמן וכאן היינו רובא דליתא קמן].

תניא כותיה דרבי יוחנן – שלגבי תינוקות מה שחכמים מטמאים היינו לתלות בלבד.

לגבי דיני טומאה, הדין הוא שדבר שיש לו דעת להישאל, בר"ה ספקו טהור וברשות

היחיד ספק טמא. אולם בדברים שאין דעתו להישאל אפילו ברשות היחיד טהור. להלן

שני מקרים יוצאים מן הכלל שהחשיבו דבר שיש לו דעת להישאל כמו דבר שאין לו

דעת להישאל.

שני דברים אין בהם דעת לישאל ועשאו חכמים כמי שיש בהם דעת לישאל:

(1) תינוק – יתבאר במקרה השני שכתוב תולין, ולכן כמו ששם תולין ה"ה כאן.

[עד כאן דף פ עמוד א]

(2) עיסה בתוך הבית ותרנגולים ומשקים טמאים שם ונמצאו נקורים נקורים

בעיסה שנקרו התרנגולים. ויש חשש שהתרנגולים שתו מהמים הטמאים ובעודו טופח

נקרו בעיסה וטימאו אותה .

תולין לא אוכלין ולא שורפין.

א"ר יהושע בן לוי לא שנו אלא במשקים לבנים אבל במשקים אדומים אם איתא
דנקיר מידע ידיע .

(קושיה) ודילמא בלעתינהו עיסה ?

א"ר יוחנן דבר זה שמע בריבי ריש לקיש ופירושו לא שמע לא שנו אלא במשקים

צלולים שבבואה דמות פניו של תינוק ניכר בה, אבל משקים עכורים לא:

מתניתין

לא יתייחד אדם עם שתי נשים, מפני שדעתן קלה ושתייהן נוחות להתפתות ולא תירא

אחת מחבירתה, שאף היא תעשה כמותה, אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים,

שאחד בוש מחבירו .

רבי שמעון^{רצ} אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו וישן
עמהם בפונדקי מפני שאשתו משמרתו .

מתייחד אדם עם אמו ועם בתו וישן עמהם בקירוב בשר.

ואם הגדילו זו ישנה בכסותה וזה ישן בכסותו:

טמא כדמפרש בתוספתא ולכך נקט שנמצא בצד העיסה ובצק בידו דהשתא ספק הוא אם נטלה
מן העיסה וטימא את העיסה או שמא אדם טהור נכנס לשם ונטל את העיסה ונתן לתינוק ובהא
פליגי ר' מאיר ורבנן דר' מאיר מטהר דתלינן באדם טהור וחכמים מטמאין מפני שדרכו של
תינוק לטפח פי' בעיסה ויש לנו לומר שנטלה ובכי האי גוונא פליגי בתוספתא גבי תינוק שנמצא
בצד הקבר ושונים בידו ואינו ידוע אם התינוק נטל או אדם טהור נתן לו ר' מאיר מטהר
וחכמים מטמאין:

^{רצ} תוספות ד"ה רבי שמעון אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו.
משמע דלרבנן אפילו אשתו עמו אסור להתייחד עם שתי נשים ואפילו לרבי שמעון נמי עם
שתי נשים ואשתו עמו הוא דשרי אבל עם אשה אחת אפילו אשתו עמו אסור וקשה מהיאי
דפרק אין מעמידין (ע"ז דף כה.) גבי הא דתנן לא תתייחד אשה עמהם [גוים] ובעי עלה בגמרא
במאי עסקין אילימא בחד ודכוותה בישראל מי שרי והתנן לא יתייחד כו' ומסיק בשאשתו של
התם כרבי שמעון משמע דאפילו כרבנן נמי איתא ובאשה אחת נמי משמע דשרי כשאשתו עמו
לכך נראה לר"י דלרבנן נמי (גירסת הב"ח) אינו אסור אלא כשאין אשתו עמו דוקא והכי גרסינן
ר' שמעון אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים, ובזמן שאשתו עמו ישן עמהן בפונדקי
מפני שאשתו משמרתו ואתאן אפילו לרבנן ואפילו עם אשה אחת:

הידושים פ

גמרא

טעם האסור לאדם אחד להתייחד עם שתי נשים

תנא דבי אליהו הואיל ונשים דעתן קלות עליהן ושתייהן נוחות להתפתות.

רמז ליחוד מן התורה מנא הני מילי?

א"ר יוחנן משום ר' ישמעאל רמז ליחוד מן התורה מנין שנאמר כי יסיתך אחיך בן

אמך - וכי בן אם מסית, בן אב אינו מסית?!

אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו ואסור להתייחד עם כל עריות שבתורה.

פשטיה דקרא שדיבר על המסית במאי כתיב?

אמר אבבי לא מיבעיא בן אב, דסני ליה לפי שמתחלק עמו בירושה ועייץ ליה עצות

רעות, אלא אפילו בן אם, דלא סני ליה, אימא צייתי ליה קמ"ל.

נימא מתני' דלא כאבא שאול-

שתינוק שמת בתוך ל' יום אין צריך לכבדו במותו ולהוציאו לקברו במיטה, אלא נושא

בחינוק ונקבר בשלושה בני אדם בלבד. להלן בבריתא שיטת אבא שאול:

דתניא כל שלשים יום יוצא בחיק ונקבר:

א. [ת"ק] באשה אחת ושני אנשים.

סברי לה כר' יצחק דאמר רבי יצחק מה מועיל יתאון ^{אנינות} אדם לסמוך על כך כל

זמן שהוא ח' צריך להיות גבר על חטאיו שאם לא כן יצרו מחטאו אפילו בשעת אנינותו

של אדם יצרו מתגבר עליו.

אבל לא באיש אחד ושתי נשים משום יחוד שלא היו בתי קברות סמוכות לעיר.

ב. אבא שאול אומר אף באיש אחד ושתי נשים.

אפילו תימא אבא שאול - בשעת אנינות תביר יצריה אך בשאר מקרים מודה.

מבאר הפסוק: מה יתאון ^{יתרעם} אדם אחרי החסד שאני נותן לו ח' חיים שהבאתי לו ולא

מיתנה גבר על חטאיו שלא חטא לי?!

במתרעם על מדותיו על קורותיו שקרו לו כתיב

- והכי קאמר מה יתרעם על מדותיו וכי גבר על חטאיו?!

דיו חיים שנתתי לו.

ורבנן מוכיחים שצריך תמיד לחשוש, כמו המעשה דלהלן:

כי ההוא מעשה דההיא איתתא דהוה עובדא באשה ואפיקתיה ^{הוציאה} תינוק חי

בחזקת מת לעשות עבירה עמו הוליקה אותו עמה כאילו לקוברו.

[לפי גירסא אחרת, הגמרא מביאה מעשה כאבא שאול, באישה שהצטערה יותר מדאי על בנה

שמת ואחר מכן נפטרו שבעת בניה, משום שהתאוננה על מידותיו.]

[משנה] אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים

יבאר בסוגיא זו שני תנאים שתהא אשה אחת מותרת ביחוד עם שני אנשים: שלא יהיו

כשרים ובעיר (בדף הבא)

תנאי 1 -

אמר רב יהודה אמר רב לא שנו שמותר אלא בכשרים, אבל בפרוצים אפילו בי

עשרה נמי לא.

הוה מעשה והוציאה עשרה אשת איש במטה בחזקת שהיא מתה וקלקלו עמה.

רבי יוסף גם מוכיח שכשאינן כשרים לא מועיל אפילו הרבה בני אדם.

אמר רב יוסף תדע דמיחברי בי עשרה וגנבי כשורא שמשאו ראוי לעשרה בני אדם,

ולא מיכספי מהדדי.

סוטה בדרך לירושלים להשקותה - מלוויה שני ת"ח - טעם הדבר

נימא מסייע ליה- בדרך לירושלים היו מוסרים את שני הת"ח כדי שלא יבא עליה בדרך,

שהמים לא בודקים אותה, שהאיש צריך להיות נקי מעון, והיא נאסרת על בעלה כל זמן שלא

משקה אותה.

מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך - תלמידי חכמים, אין אינשי

דעלמא דהיינו פרוצים לא?!

שאני תלמידי חכמים ידיעתי לאתרוויי ביה שאם יבאו עליה אין המים בודקים אותה.

[עד כאן דף פ עמוד ב]